

Hnízdění rehka domácího (*Phoenicurus ochruros*) v uzavřeném prostoru půdy

Nesting of the Black Redstart (Phoenicurus ochruros) in an enclosed space of the loft

Jiří Porkert

Gočárova 542, 500 02 Hradec Králové; e-mail: jiri_porkert@mybox.cz

Rehek domácí je u nás svým hnízděním většinou vázán na lidská sídla. Ve výběru hnízdního podkladu je velmi přizpůsobivý, jak dokladují četné zprávy o různém umístění na stavebních nebo ostatních objektech vytvořených lidskou činností (např. HUDEC 1983, MENZEL 1983). Důležitým aspektem hnízdní biologie je však také nejbližší prostředí hnízda, tj. zda je hnízdo umístěno vně nebo uvnitř stavby a zda je tak chráněno před venkovním počasím, jaké jsou světelné podmínky v okolí hnízda, popřípadě jaká je přiletová vzdálenost z venku při přinášení potravy. Tato zpráva popisuje hnízdění rehka domácího uvnitř uzavřeného prostoru půdy.

Dne 11. července 2007 jsem v hájence v osadě Luisino údolí v Orlických horách (50°17'N 16°23'E, 877 m n.m.) našel hnízdo rehka domácího s minimálně čtyřmi mláďaty a pozoroval jejich krmení. Hnízdo bylo umístěno uvnitř prostoru půdy ve výšce 4,5 m nad její podlahou za odstávající dřevotřískovou deskou 30x30 cm, která má vyztužovat vnitřní šindelový plášť střechy. Hlavním hnízdním materiálem bylo seno, které pravděpodobně pocházelo z hromady v rohu půdy. Půda hájenky má rozlohu 10x20 m, zvenku je zcela uzavřená, osvětlená jen několika světlíky ze skleněných tašek. Budova hájenky je obývaná, ale půda je používána jen příležitostně. Dospělí ptáci využívali při krmení stabilně jako přístup mezeru mezi střechou a vikýřem ve vzdálenosti 6,7 m od hnízda. Na půdě se velmi dobře orientovali. Ven vylétali na různé strany několika štěrbinami mezi střechou a obvodovými zdmi budovy. Vlastní krmení mláďat na hnízdě bylo možno pozorovat jen obtížně, protože za přítomnosti člověka na půdě rodiče intenzivně varovali a přestávali krmit. Dne 13. července byla mláďata ještě na hnízdě, 16. července jsem pozoroval krmení jednotlivých mláďat na různých místech uvnitř půdy, které pokračovalo zřejmě ještě tři dny. Další týden již byla vylétnutá mláďata ve venkovním okolí chalupy.

Přirozeným umístěním hnízda rehků domácích jsou zřejmě skalní rozsedliny a suťoviska, kde v některých oblastech rozšíření dosud hnízdí (DEL HOYO *et al.* 2006). V lidských sídlištích bývá hnízdo postaveno nejčastěji vně na budovách, na strojích nebo ve starých hnízdech převážně synantropních druhů ptáků (HUDEC 1983, MENZEL 1983, HLAVÁČEK 2001). Poměrně méně je však popisů hnízdění uvnitř prostor. To je umístění hnízda uvnitř stáje, seníku a v neobývaném bytě (MENZEL 1983), v kostelním dómu (NICOLAI 2002), v železničním vagónu nebo bez bližšího určení na půdě (HUDEC 1983). V dnešní době jsou dále známa hnízdění uvnitř hal nákupních center nebo skladů. Rehek není zřejmě závislý na osvětlení a dokáže zahnízdit i ve velmi tmavém prostoru, např. garáži bez oken (Nicolai *in litt.*). Preference rehků pro

umístění hnízda vně nebo uvnitř staveb a výhodnost či nevýhodnost hnízda v uzavřených prostorech (např. pro rozdílnou mortalitu mláďat) není známa. Pozorované hnízdění rehka domácího uvnitř půdy dokládá vysokou adaptaci druhu na hnízdění uvnitř uzavřených prostor, dobrou orientaci za slabého světla a vazbu na lidské stavby. Stabilní užívání pouze jednoho vletového otvoru při krmení, ale proměnlivé směry výletu mimo hnízdo, jsou známy i u jiných dutinových ptáků (např. při odkryté stěně budky; vlastní pozorování) a zřejmě souvisí s prostorovou orientací jedince.

Souhrn

Zpráva popisuje hnízdění rehka domácího (*Phoenicurus ochruros*) uvnitř prostoru půdy hájenky v Luisině údolí v Orlických horách (okres Rychnov nad Kněžnou). Hnízdo bylo umístěno za odstávající dřevotřískovou deskou ve výšce 4,5 m nad podlahou půdy. Rodiče úspěšně vychovali minimálně čtyři mláďata, která byla krmena ještě asi další tři dny uvnitř půdy. Hnízdění rehků uvnitř uzavřených prostor bývá popisováno zřídka a dokládá značnou přizpůsobivost druhu.

Summary

This report documents breeding of the Black Redstart (Phoenicurus ochruros) inside an enclosed loft of a chalet in a small settlement Luisino údolí (Orlické Mountains, north-eastern Bohemia, 50°17' N 16°23' E, altitude 877 m; a chalet surrounded by a small meadow and large forests in the upper part of the mountains). The nest was made mainly from hay available inside the loft and situated behind the inner tile support 4.5 m above the loft floor. Parents reared successfully at least four chicks which were fed inside the loft for about three further days after fledging. A slot between the roof and the dormer was regularly used as the entrance hole into the loft, while many different crevices were used as exits. The nesting of the Black Redstart in an inner space is only seldom reported and documents breeding opportunism of the species.

Literatura

- HLAVÁČEK J. 2001: Hnízdění rehka domácího (*Phoenicurus ochruros*) v nákladním automobilu. *Panurus 11*: 141–142.
- del HOYO J., ELLIOT A. & CHRISTIE D. (eds) 2006: Handbook of the Birds of the World. Vol. 10: Cuckoo–shrikes to Thrushes. *Lynx Edicions, Barcelona*.
- HUDEC K. (ed.) 1983: Fauna ČSSR. Ptáci III. *Academia, Praha*.
- MENZEL H. 1983: Der Hausrotschwanz. Neue Brehm–Bücherei. *Ziemsen Verlag, Wittenberg–Lutherstadt*.
- NICOLAI B. 2002: Ökologie und Brutbiologie des Hausrotschwanzes *Phoenicurus ochruros gibraltariensis* (S.G. GMELIN 1774) in Halberstadt. *Ornithol. Jber. Mus. Heineanum 20*: 3–55.